

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Освітня програма
«Дитяча психологія та психологічна практика»

Спеціальність 053 «Психологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від “27” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Вікова психологія
Освітня програма	«Дитяча психологія та психологічна практика»
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	1-2 / 2-3
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 32 год. Семінарські заняття – 28 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=190&id_cou=8150

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу (в межах мети на цілей ОП):

Курс «Вікова психологія» спрямований на формування у студентів уявлень про онтологічні психологічні чинники та закономірності психічного розвитку людини, особливості її психофізіологічного, сенсорно-перцептивного, когнітивного, емоційного, особистісного, соціального розвитку та становлення різних видів діяльності; мета – засвоєння студентами знань з психолого-педагогічного забезпечення навчальної та виховної діяльності у дошкільних закладах та школі, конкретніше – посприяти усвідомленню навчання та виховання як основних рушіїв розвитку людини та особистості.

Цілі курсу:

- 1) сформувані у студентів уявлення про закономірності, чинники і механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей особистості, становлення і розвиток психічних процесів, емоцій і їх властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих;
- 2) ознайомити студентів з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до психічного розвитку людини, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу вікової психології;
- 3) забезпечити вивчення студентами критеріїв, закономірностей, завдань, сензитивних періодів, питань внутрішньоособистісного вибору в процесі психічного розвитку особистості, вікових можливостей засвоєння знань, нормативних і ситуативних криз на кожному етапі психічного розвитку від народження до старості.

Компетентності (відповідно до матриці ОП):

ЗК12.Здатність працювати з людьми, різними за віком, характером і соціальним статусом.

СК9. Здатність до прогнозування динаміки розвитку когнітивної, емоційної та поведінкової сфер, самосвідомості, психомоторики, здібностей, функціональних станів, особистісних рис і спеціальних психологічних властивостей.

Програмні результати навчання (відповідно до матриці ОП):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР19. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Вступ до вікової психології.	Предмет вікової психології як науки. Поняття про розвиток, дозрівання і ріст. Фактори психічного розвитку: спадковість, середовище, активність. Методологічні проблеми вікової психології. Методи вікової психології.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
2.	Тема 2. Історія розвитку вікової психології як науки.	Передумови виникнення дитячої психології як самостійної науки в кінці XIX століття (І.Ф. Герберт, К.Д. Ушинський, У. Джеймс, Г. Мюнстенберг, В. Прейер та ін.). Виникнення та розвиток вікової психології на початку XX століття (Ст. Холл, Е. Мейман, Д. Селі, В. Штерн, Е. Клапаред, К. Бюлер, Ш. Бюлер та ін.). Поняття про вік. Основні підходи та критерії вікової періодизації (К. Бюлер, Б. Заззо, П.П. Блонський, З. Фройд, Л. Кольберг, Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін та ін.). Теорія конвергенції В. Штерна. Теорія морального розвитку Л. Кольберга. Теорії розвитку у вітчизняній психології (С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонт'єв,	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.

		<p>О.В. Запорожець, Б.Г. Ананьєв, П.Я. Гальперін, О.В. Петровський, Д.Б. Ельконін, Г.С. Костюк та ін.).</p> <p>Етапи соціалізації особистості в концепції О.В. Петровського.</p> <p>Взаємозв'язок навчання та розвитку особистості: основні концепції (Е. Торндайк, Ж. Піаже, Л.С. Виготський).</p> <p>Формування Я-концепції в онтогенезі.</p>	
3.	Тема 3. Методологічні основи психології розвитку.	<p>Принципи психічного розвитку.</p> <p>Закономірності психічного розвитку.</p> <p>Рівні психічного (розумового) розвитку за Л.С. Виготським.</p> <p>Критерії психічного розвитку за Д.Б. Ельконіним.</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
4.	Тема 4. Біологічний підхід до розвитку.	<p>Теорія рекапітуляції Ст. Холла.</p> <p>Теорія дозрівання А. Гезелла.</p> <p>Етологічна теорія К. Лоренца.</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
5.	Тема 5. Психодинамічний підхід до розвитку.	<p>Теорія психосексуального розвитку З. Фрейда.</p> <p>Психосоціальна теорія Е. Еріксона.</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
6.	Тема 6. Біхевіористичний підхід до розвитку.	<p>Теорія оперантного обумовлення Б. Скіннера.</p> <p>Соціально-когнітивна теорія А. Бандури.</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
7.	Тема 7. Когнітивно-генетичний підхід до розвитку.	<p>Теорія розвитку дитячого інтелекту Ж. Піаже.</p> <p>Теорія обробки інформації.</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
8.	Тема 8. Контекстуальний підхід до розвитку.	<p>Культурно-історична теорія Л.С. Виготського.</p> <p>Теорія екологічних систем У. Бронфенбреннера</p>	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування,

			семінарське заняття.
9.	Тема 9. Особливості перинатального розвитку дитини. Фаза новонародженості.	Пренатальний ріст та розвиток дитини. Вплив факторів середовища на внутрішньоутробний розвиток дитини. Становлення психіки в період пренатального розвитку. Стадії перебігу пологів. Можливі післяпологові ускладнення. Психологічна характеристика періоду новонародженості. Безумовні рефлекси та їх значення для психічного розвитку людини.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
10.	Тема 10. Психологічні особливості розвитку у немовлячому віці.	Особливості спілкування у немовлячому віці. Формування передумов розвитку мови у немовлячому віці. Розвиток рухів та дій у немовлят. Розвиток орієнтації в оточуючому світі (сенсорний та перцептивний розвиток) у немовлячому віці. Когнітивний розвиток у немовлячому віці.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
11.	Тема 11. Психологічні особливості розвитку у ранньому віці.	Соціальний та емоційний розвиток у ранньому віці. Особливості когнітивного розвитку в ранньому віці. Поняття про знаково-символічну функцію свідомості. Мовний розвиток у ранньому віці. Якісні і кількісні характеристики словникового запасу дітей раннього віку. Розвиток особистості у ранньому віці. Криза 3-х років.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
12.	Тема 12. Формування психічних процесів та властивостей у дошкільному віці.	Гра як основний рушій розвитку у дошкільному дитинстві. Розвиток пізнавальних процесів у дошкільному віці. Соціалізація та розвиток особистості у дошкільному віці. Ідентифікація та его-ідентичність. Роль та значення дошкільних закладів у психічному розвитку дитини. Психологічний аналіз кризи 6-7 років.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
13.	Тема 13. Молодший шкільний вік: основні тенденції та закономірності психічного розвитку.	Готовність дитини до навчання у школі: основні критерії. Навчання та когнітивний розвиток у молодшому шкільному віці. Розвиток емоційно-вольової та мотиваційної сфер у молодшого школяра. Колектив та розвиток особистості у молодшому	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське

		шкільному віці. Обдарованість та розвиток здібностей молодшого школяра. Причини та шляхи подолання шкільної неуспішності.	заняття.
14.	Тема 14. Психологічні особливості розвитку у підлітковому віці.	Особливості взаємин підлітка з соціальним оточенням. Особистісно-інтимне спілкування. Розвиток емоційно-вольової сфери у підлітковому віці. Теоретичні підходи до проблеми підліткової кризи (Ст. Холл, Е. Шпрангер, В. Штерн, Ш. Бюлер, Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін). Сучасні погляди на підлітковий вік та кризи підліткового віку. Особливості когнітивного розвитку у підлітковому віці. Моральний розвиток у підлітковому віці (Л. Кольберг, Л.І. Божович). Акцентуації характеру в підлітковому віці.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
15.	Тема 15. Психологічні особливості розвитку в період ранньої юності.	Взаємини старшокласників з однолітками та дорослими. Любов і дружба в ранній юності. Когнітивний розвиток у період ранньої юності. Особливості емоційно-вольової сфери у період ранньої юності. Становлення особистості в ранній юності. Внутрішня позиція і формування життєвих планів. Особистісне та професійне самовизначення. Етапи становлення професійного самовизначення.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
16.	Тема 16. Психологія дорослої людини.	Фізичний та когнітивний розвиток у період ранньої дорослості. Психосоціальний розвиток у період ранньої дорослості. Розвиток особистості у період ранньої дорослості. Вплив навчання на інтелектуальний розвиток дорослих. Професійна підготовка та вибір професійного шляху у ранньому дорослому віці. Сім'я і батьківство. Гендерна рівність, прийняття гендерних ролей та стратегії сімейного виховання. Причини та наслідки кризи середнього віку. Фізіологічна стабільність та здоров'я в період середньої дорослості. Середня дорослість: особливості емоційного та когнітивного розвитку.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.

		Розвиток особистості та кар'єрний ріст в період середньої дорослості.	
17.	Тема 17. Геронтопсихологія. Основні тенденції та закономірності психічного розвитку в період пізньої дорослості і старості.	Загальна характеристика періоду пізньої зрілості. Старіння: фізіологічні, психологічні та соціальні причини. Пізнавальні та когнітивні процеси у період пізньої зрілості. Особистісний та соціальний розвиток у похилому віці. Екзистенційна криза розвитку у похилому віці: шляхи подолання. Завершення життєвого шляху: проблеми помирання та смерті.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	10
Семінарське заняття	30
Самостійна робота	6
Індивідуальне завдання	4
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1	1	1		1		1		1		1		1		1	1		10
Семінарські з-тя		4		4		4		4		4		4		4			2	30
Самостійна р-та					3										3			6
Індивідуальні завдання							2									2		4
Екзамен/Залік																	50	50
Всього за тиж-нь	1	5	1	4	4	4	3	4	1	4	1	4	1	4	4	4	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, ІТ-технології
Література	
Основна література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. – СПб.: Питер, 2007. – 940 с. 2. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія - 2-ге вид.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 128 с. 3. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. – Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с. (Альма-матер) 4. Психология человека от рождения до смерти / Под общ. ред. А.А. Реана – СПб: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 656 с. 5. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студ. вузов. - 4-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 456 с. 6. Карabanова О.А. Возрастная психология: конспект лекций. – М: Айрис-прес, 2005. – 238с. 7. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с. 8. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебник для студентов вузов. – Екатеринбург: «Деловая книга», 1999. – 624 с. 9. Введение в детскую психологию: курс лекций. Учеб. Пособие / Сост. Э.А. Барнова – СПб.: Речь, 2006. – 176 с. 10. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М. В. Гамезо, М. В. Матюхина, Т. С. Михальчик. – М.: Просвещение, 1984. 11. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. – М.: Педагог. общ. России, 2001. 12. Палагина Н.Н. Психология развития и возрастная психология. – М: МПСИ, 2005. – 288с. 13. Шаповаленко И.В. Возрастная психология (психология развития и возрастная психология). – М.: Гардарики, 2005. – 349 с. 14. Кле М. Психология подростка: Психосексуальное развитие. – М.: Педагогика, 1991. 15. Славина Л.С. Трудные дети. – М.: ИПП, 1998. 16. Шеффер Д. Дети и подростки. Психология развития. – СПб.: Питер, 2006. 17. Кон И.С. Психология ранней юности. – М.: Просвещение, 1989. 18. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. – СПб.: Питер, 2000.	
Додаткова література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдеева Н. Н. Вы и младенец: у истоков общения / Н. Н. Авдеева, С.Ю. Мещерякова. - М.: Педагогика, 1991. - 160 с. 2. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Л. И.Божович ; под ред. Д. И. Фельдштейна. - М., 1995. - 210 с. 3. Боришевский М. И. Психологические особенности самосознания подростков / М. И. Боришевский. - К., 1981. 4. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. -СПб.: Питер, 2001. - 208 с. 5. Блонский П. П. Избранные педагогические и психологические произведения: В 2 т. - М., 1979. 6. Бюлер К. Очерк духовного развития ребенка: Пер. с нем. - М., 1930. 7. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6т. -М., 1982-1983. 8. Джемс У. Психология: Пер. с англ. - М., 1991. 9. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка: Пер. с фр. - М., 1994. 10. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции: Пер. с нем. - М., 1991. 11. Вікова психологія: навчальний посібник / За ред. Г. С. Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976. - 269 с. 12. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Радянська школа, 1989. 13. Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия / Сост. И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. – М.: ИЦ «Акад.», 1999. – 320 с. 14. Обозов Н. Н. Психология взрослого человека. - С. Петербург, 1993. - 180 с. 15. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. - М.: Междуна. педагогич. академия, 1994. - 680	

- с.
16. Підготовка учнів до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): Навч. посібник / Під ред. Г. О. Балла, П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. - К.: Наукова думка, 2000. - 188 с.
  17. Практикум по возрастной психологии: Учеб. Пособие / Под ред. Л. А. Головей. Е. Ф. Рыбалко. - СПб.: Речь, 2002. - 694 с.
  18. Психология современного подростка / Под ред. Д. И. Фельдштейна. - М.: Педагогика, 1987. - 320 с.
  19. Возрастная и педагогическая психология / под ред. М. В. Гамезо. - М.: Просвещение, 2004. - 256 с.
  20. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматия : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / сост.: В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - 7-е изд., пе-рераб. и испр. - М.: Академия, 2008. - 624 с.
  21. Выготский Л. С. Кризис 3-х лет / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 368-375.
  22. Выготский Л. С. Младенческий возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 269-280.
  23. Выготский Л. С. Проблема возраста / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 244-256.
  24. Выготский Л. С. Ранний возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 340-367.
  25. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 256.
  26. Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология" / О. Б. Дарвиш; под ред. В. Е. Клоско. - М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 264 с. - (Учебное пособие для вузов).
  27. Запорожец А. В. Избранные труды: в 2 т. / А. В. Запорожец. - М., 1986. - 320 с.
  28. Захаров А. И. Как предупредить отклонения в поведении ребенка / А. И. Захаров. - М.: Педагогика, 1986. - 128 с.
  29. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / Е. Е. Кравцова. - М.: Педагогика, 1991. - 152 с.
  30. Краснова О. В. "Мы" и "Они": эйджизм и самознание пожилых людей / О. В. Краснова // Психология зрелости и старения. - 2000. - № 3. - С. 18-36.
  31. Кузикова С. Б. Основы возрастной психокоррекции / С. Б. Кузикова. - Сумы: СДПУ, 2001. - 316 с.
  32. Кузикова С. Б. Психологическая программа коррекции и развития личности в подростковом возрасте : учеб.-метод. пособие / С. Б. Кузикова. - Сумы: СДПУ, 1998. - 800 с.
  33. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія / В. У. Кузьменко. - М.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. - 354 с.
  34. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко ; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. - К.: Центр навч. л-ри, 2005. - 128 с.
  35. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. - М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 2000. - 320 с.
  36. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
  37. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н. Ю. Максимова, С. В. Толстоухова. - К., 2000. - 200 с.
  38. Осипова А. А. Общая психокоррекция: учеб. пособ. для студ. вузов / А. А. Осипова. - М.: ТЦ "Сфера", 2000. - 512 с.
  39. Особенности обучения и психического развития школьников 13-17 лет / под ред. И. В. Дубровиной. - М.: Педагогика, 1988. - 190 с.
  40. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К.: Академвидав, 2008. - 432 с.
  41. Першина Л. А. Возрастная психология / Л. А. Першина. - М.: Альма Матер: Академ, проект, 2005. - 255 с. - (Учебное пособие для вузов).
  42. Психология возрастных кризисов: хрестоматия / сост. К.В.Сельченко. - Минск.: Харвест; М.:

- АСТ, 2002. - 500 с.
43. Психология одаренности детей и подростков / под ред. Н. С. Лейтеса. - М.: Академия, 2000. - 336 с.
  44. Рєгуш Л. А. Проблемы психического развития. От рождения до пожилого возраста / Л. А. Рєгуш. - СПб.: Речь, 2006. - 318 с.
  45. Смирнова Б. О. Психология ребенка от рождения до 7 лет / Б. О. Смирнова. - М.: Школа-Пресс, 1997. - 383 с.
  46. Сорокоумова А. Е. Возрастная психология : [учеб. пособие] / А. Е. Сорокоумова. - СПб.: Питер, 2009. - 207 с. - (Краткий курс).
  47. Тульчинский М. М. Особенности социально-психологической работы с людьми позднего возраста / М. М. Тульчинский // Психология в обучении социальной работе: программы и технологии / под ред.: С. А. Беличевой, В. С. Трохтя. - М., 1998.
  48. Фурманов И. А. Детская агрессивность: психодиагностика и коррекция / И. А. Фурманов. - Минск : Ильин В. П., 1996. - 192 с.
  49. Хрестоматия по детской психологии / под ред. Г. В. Бурменской. - М., 1996.
  50. Шаповаленко И. В. Возрастная психология. (Психология развития и возрастная психология) / И. В. Шаповаленко. - М. : Гардарики, 2005. - 349 с.
  51. Швалб Ю. М. Возрастная психология: учеб. пособие для студ. вузов / Ю. М. Швалб, И. Ф. Муханова ; Киев. нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко, Макеев, экономико-гуманитар. ин-т. - Донецк: Норд-пресс, 2005. - 304 с.
  52. Шихи Г. Возрастные кризисы ступени личностного роста: пер. с англ. / Г. Шихи. - СПб.: Каскад, 2005. - 434 с.
  53. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. / О. П. Щотка; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин: РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.
  54. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д. Б. Эльконин. - М.: Педагогика, 1989. - 554 с.
  55. Эриксон Э. Идентичность: юность, кризис / Э. Эриксон. - М., 1996. - 344 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 104 тел. (0342) 54-12-35 https://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua
Викладач	Мицько Володимир Мирославович кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація викладача	+380973323135 volodymyr.mytsko@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.).</p>

	<p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Невідповідна поведінка під час заняття</p>	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Додаткові бали</p>	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в</p>

	дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Викладач

Мицько В.М.